

Koordineringsenheten for Ofre for Menneskehandel

Nyhetsbrev fra KOM

oktober–desember 2022

Til KOMs samarbeidsaktører

KOMs hovedaktiviteter i oktober–desember

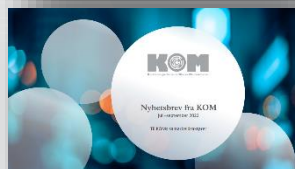
KOM rapporter

KOM utarbeider en årlig **tilstandsrapport** og tertialvise oversikter over **rettsavgjørelser** om menneskehandel (straffesaker, utlendingssaker og dommer fra EMD), se politiet.no/menneskehandel.

Vi utarbeider **nyhetsbrev** til våre samarbeidsaktører fire ganger i året. Her finner dere informasjon om arbeidsprosesser i KOM, nye rettsavgjørelser og aktuelle tiltak, rapporter og forskning både nasjonalt og internasjonalt. Forrige nyhetsbrev fra KOM var for perioden juli–september 2022. Neste nyhetsbrev blir for perioden januar–mars 2023.

Oppdatering av KOM materiell

KOM har igangsatt et arbeid for å oppdatere KOMs materiell og grafiske profil for økt brukervennlighet. Hovedprioritet i første omgang er våre identifiseringsveiledere og indikatorlister.

KOM nasjonalt seminar høsten 2022

KOM arrangerte nasjonalt seminar om menneskehandel, avholdt digitalt **26. oktober**:

"Norges innsats mot menneskehandel – hvor står vi?"

Første del av seminaret satte fokus på våre internasjonale forpliktelser og behov for helhetlig innsats mot menneskehandel. Dette ble belyst ved innlegg fra blant annet GRETA og OSSE.

Andre del satte fokus på gode praksiser for å forebygge og avdekke menneskehandel på to arenaer, ved 1) samordnet innsats mot arbeidslivskriminalitet og menneskehandel i verftsindustrien og 2) innemarkedet for salg av seksuelle tjenester. Andre del av seminaret ble belyst ved innlegg fra Møre og Romsdal politidistrikt, Arbeidstilsynet, Kirkens Bymisjon og Oslo politidistrikt.

Opptak ble gjort tilgjengelig i to uker etter seminaret.

KOMs hovedaktiviteter i oktober–desember

Deltakelse i internasjonale fora

I regi av **Nordisk ministerråd** ble det på nordisk justisministermøte i juni besluttet å etablere en nordisk koordinator-arbeidsgruppe mot menneskehandel (The Nordic Coordinators' Working Group against Trafficking in Human Beings) for å styrke det nordiske samarbeidet på feltet, se [her](#). Vi skrev nærmere om mandat for arbeidsgruppen i forrige nyhetsbrev.

Norge har hatt formannskapet for ministerrådet i 2022. KOM har bidratt i JDs forberedelser til etablering av arbeidsgruppen, og vi arrangerte et todagers arbeidsgruppemøte i Oslo 22.-23. november.

På møtet holdt de nordiske landene presentasjoner om nasjonale koordineringsstrukturer på menneskehandelsfeltet, om identifisering, beskyttelses- og bistandsordninger, strafferettslige reaksjoner og forebygging.

Det ble også holdt presentasjoner om nettverket Nordic Network against Trafficking in Minors og om et nordisk politinettverk som ønskes formalisert under den nordiske koordinatorgruppen.

Deltakelse i internasjonale fora

Som ledd i etableringen av den nordiske arbeidsgruppen, utarbeidet KOM forslag til en treårig arbeidsplan. Innspill fra samtlige land ble innarbeidet og planen ble ferdigstilt i desember.

Sammen med JD deltar KOM i **Østersjørådets (CBSS) arbeidsgruppe** Task Force against Trafficking in Human Beings (CBSS TF-THB).

Fra 1. juli 2022 overtok Tyskland formannskapet i Østersjørådet etter Norge.

Sammen med JD, deltok KOM på arbeidsgruppemøte i Berlin 17.-18. oktober. Tema var flyktninger fra Ukraina og risiko for menneskehandel, utnyttelse til tvangsarbeid, og utvikling av arbeidsgruppens ulike prosjekter og oppgaver.

For mer informasjon om arbeidsgruppens aktiviteter, se [her](#).

KOMs hovedaktiviteter i oktober–desember

Samarbeidsmøter og foredrag

JD og KOM besøkte i oktober Bymisjons-senteret i Kirkens Bymisjon i Oslo for å drøfte tiltak mot arbeidsutnyttning.

KOM deltok i november på møte med den interdepartementale arbeidsgruppen mot menneskehandel. KOM holdt presentasjon om KOM rapporten, herunder prosesser knyttet til innhold og anbefalinger.

KOM deltok i november på dagsmøte i regi av politiets nasjonale kompetansegruppe mot menneskehandel, hvor vi også holdt et kort innlegg om aktuelt fra KOM.

Samarbeidsmøter og foredrag

KOM deltok i november på møte i Nasjonalt nettverk for arbeid mot menneskehandel i helsetjenesten, hvor KOM holdt presentasjon om Internasjonale forpliktelser, herunder om særlige helseperspektiver, og oppfølging av disse i Norge.

KOM deltok i november på fagdag og workshop arrangert av ROSA i samarbeid med Coretta & Martin Luther King Instituttet, og på ROSA seminar påfølgende dag.

KOM deltok i november på digitalt seminar om menneskehandel i regi av RVTS Midt-Norge.

Rettsavgjørelser

Oversikt over rettsavgjørelser om menneskehandel pr. 31. desember

KOM utarbeider oversikt over rettsavgjørelser (straffesaker, utlendingssaker og dommer fra EMD).

Oversikten oppdateres hvert tertial.

I 2022 ble det ikke avsagt nye fellede dommer om menneskehandel.

Oppdatert oversikt pr. 31. desember 2022 sendes snarlig ut til våre samarbeidsaktører og publiseres på politiet.no/menneskehandel.

Neste oppdatering blir 30. april 2023.

Vi gjør oppmerksom på at vurderinger i norske domstoler om straffrihet, der antatte ofre for menneskehandel selv kan ha begått straffbare handlinger i andre sakstyper, ikke er omfattet av KOMs oversikt (avgrenset til saker om menneskehandel). Vi gir imidlertid informasjon om slike vurderinger i KOMs nyhetsbrev, jf. neste side.

Vurdering av non-punishment prinsippet – høyesterettsdom i sak om deltakelse i terrororganisasjon

I **Borgarting lagmannsrett** (LB-2021-95097, 2022-04-06) ble en norsk kvinne dømt til fengsel i to år og seks måneder for deltakelse i terrororganisasjonen ISIL, se dommen [her](#).

I **Høyesterett** (HR-2022-2418-A, 2022-12-19) ble straffen redusert til ett år og fire måneder, ansett avsonet ved varetekt, se dommen [her](#).

Høyesterett drøfter hva som ligger i deltakelse i en terrororganisasjonen, herunder om omsorg for egne barn og husarbeid. Her var det dissens i retten. Flertallet på tre dommere fant at kvinnen i en tidsperiode på seks måneder, da hun frivillig oppholdt seg i Syria, oppfylte vilkåret om å delta i en terrororganisasjon. Mindretallet på to dommere mente at rollen som ektefelle/samboer og utførelse av husarbeid i det felles hjem ikke kunne straffes som deltagelse i en terrororganisasjon.

Forsvareren anførte at tiltalte måtte frifinnes fordi hun var utsatt for menneskehandel. I spørsmålet om non-punishment prinsippet, konkluderer flertallet med at tiltalte i den aktuelle perioden ikke var utsatt for straffbar menneskehandel, slik at det heller ikke er grunnlag for å vurdere om det foreligger en straffrihetsgrunn.

Vedrørende straffutmåling, viser Høyesterett til flere tungtveiende formildende omstendigheter i saken.

Aktuelle norske tiltak, rapporter og forskning

Høring – forslag til ny forordning i EU

JD sendte 8. desember på høring Europa-kommisjonens forslag til forordning om regler for **forebygging og bekjempelse av seksuelle overgrep mot barn**, se [her](#).

Forslaget skal sikre bedre oppsporing, etterforskning og rettsforfølgelse av lovovertrедelser vedrørende internettrelaterte overgrep mot barn. Det foreslås å pålegge relevante internettbaserte tjenestetilbydere å oppspore, rapportere, forhindre og fjerne materiale som viser seksuelt misbruk av barn på deres tjenester, samt etablering av et europeisk senter for forebygging og bekjempelse av seksuelt misbruk av barn.

JD ber om kommentarer til kommisjonens forslag og innspill til hvordan norske myndigheter skal arbeide med forslaget. Høringsfrist er 10. februar.

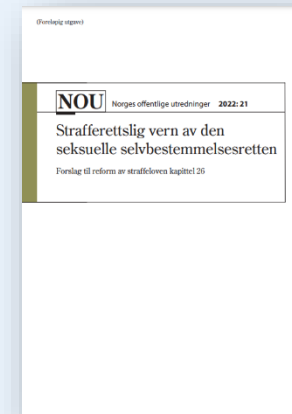

Høring – Straffelovrådets utredning om strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsesretten

Straffelovrådet har på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet foretatt en samlet **gjennomgang av straffelovens kapittel om seksuallovbrudd**.

Utredningen "NOU 2022: 21 Strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsesretten — Forslag til reform av straffeloven kapittel 26" ble overlevert JD 19. desember og ble sendt på høring 13. januar, se [her](#). Høringsfrist er 13. april.

Se [her](#) for nærmere informasjon om de viktigste endringsforslagene, blant annet om seksuell omgang uten samtykke, vern mot seksuell utnyttelse for personer i sårbare situasjoner, seksuell lavalder, fjerning av minstestrafte, og avkriminalisering av enkelte handlinger som utvalget anser omfattet av den enkeltes seksuelle selvbestemmelsesrett, herunder kjøp av seksuelle tjenester som ikke innebærer noen seksuell krenkelse.

Aktuelle norske tiltak, rapporter og forskning

Høring – Endringer i regelverket om offentlige anskaffelser og byggherreforskriften

Regjeringen sendte 4. november på høring forslag til endringer i regelverket om offentlige anskaffelser og byggherreforskriften, se [her](#). Det foreslås flere lov- og forskriftsendringer i arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i bygge- og anleggsnæringen og renholdsbransjen, se også [her](#) for pressemelding om forslagene. Høringsfrist er 4. februar.

Endringene utgjør første steg i den såkalte **Norgesmodellen for offentlige anskaffelser**.

Hurdalsplattformen slo fast at Regjeringen vil utarbeide en Norgesmodell med nasjonale seriøsitetskrav for alle offentlige anskaffelser. Arbeidet med modellen er del av regjeringens innsats for å fremme det trygge og seriøse arbeidslivet og bevare den norske arbeidslivsmodellen.

Regjeringen vil videre **revidere anskaffelsesregelverket**. Et nytt **lovutvalg** har fått i oppgave å utarbeide forslag som skal styrke klima- og miljøhensyn, motvirke sosial dumping og arbeidslivskriminalitet og forenkle regelverket i offentlige anskaffelser, se [her](#).

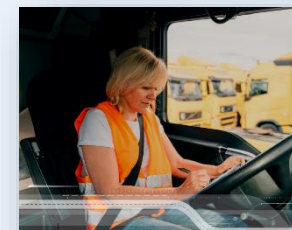

Handlingsplan mot sosial dumping i transportsektoren

KOM informerte i forrige nyhetsbrev om regjeringens handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet fra 1. oktober, se [her](#).

Den 28. oktober la regjeringen også frem en handlingsplan mot sosial dumping i transportsektoren, se [her](#). Planen skal styrke arbeidet for å sikre at norske lønns- og arbeidsvilkår etterlevs i sektoren.

Handlingsplanen inneholder 39 tiltak innenfor områdene regelverk, tilsyn, kontroll og håndheving, samarbeid mellom myndighetene og veitransportnæringen, internasjonalt samarbeid og rekruttering og kompetanseheving.

Aktuelle norske tiltak, rapporter og forskning

Lovendringer i arbeidsmiljøloven

Lovsak om endringer i arbeidsmiljøloven m.m. (inn- og utleie fra bemanningsforetak) ble behandlet av Stortinget i desember, se Prop. 131 L (2021-2022) [her](#). Stortinget vedtok flere endringer:

- Endringer i regelverket for inn- og utleie fra bemanningsforetak (adgangen til innleie "når arbeidet er av midlertidig karakter" oppheves og retten til fast ansettelse styrkes)
- Grensen mellom innleie og entrepris tydeliggjøres.
- Det fastsettes forskrift om et geografisk avgrenset forbud mot innleie fra bemanningsforetak for byggenæringen.
- En forskriftshjemmel åpner for en avgrenset unntaksadgang innenfor enkelte områder og en godkjenningssordning for bemanningsforetak reguleres i forskrift.
- Arbeidstilsynet får myndighet til å føre tilsyn med overholdelsen av reglene, herunder å benytte overtredelsesgebyr som reaksjonsmiddel.
- Dei nye reglene vil tre i kraft fra 1. april 2023, med overgangsregler på noen områder, se [her](#) for mer informasjon.

Nytt a-krimssenter i Alta åpnet

Arbeids- og inkluderingsministeren Marte Mjøs Persen åpnet 1. november nytt a-krimssenter i Alta, der Arbeidstilsynet, NAV, Skatteetaten, Tolletaten og politiet samarbeider, se [her](#).

Det er nå åtte a-krimssentre i Norge, i Bergen, Stavanger, Oslo, Kristiansand, Trondheim, Bodø, Tønsberg og Alta. I områdene hvor a-krimssentrene ikke har geografiske nedslagsfelt, har etatene etablert et lokalt a-krimssamarbeid. Etatene samarbeider også med andre myndigheter slik som Statens vegvesen, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og kommunene.

– *Samarbeidet mellom de ulike etatene er viktig for å bygge felles kunnskap som grunnlag for å prioritere innsatsen, avdekke kriminelle aktører og nettverk, gjennomføre kontroller og aksjoner, og for å kunne følge opp virksomheter og aktører med et bredt sett av virkemidler og sanksjoner, meldte statssekretær Erik Sandsmark Idsøe i Justisdepartementet i forbindelse med åpningen.*

Aktuelle norske tiltak, rapporter og forskning

Evaluering av samarbeid mot arbeidslivskriminalitet

På oppdrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Finansdepartementet og JD, har KPMG gjennomført en evaluering av det tverretatlige samarbeidet om arbeidslivskriminalitet mellom politiet, Skatteetaten, Tolletaten, NAV og Arbeidstilsynet. Rapporten ble publisert 8. desember, se [her](#).

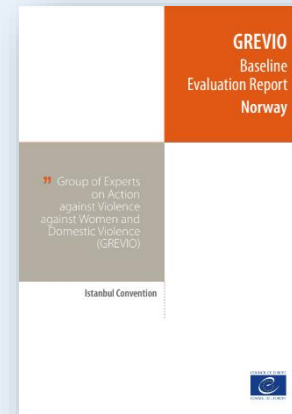
I rapporten anbefaler KPMG blant annet at etatene bør klargjøre mandatet til a-krimsentrene og arbeidsfordelingen mellom sentrene og de ulike etatene. Etatene bør også styrke samarbeidet med interesseorganisasjoner, ideelle organisasjoner og arbeidslivsorganisasjoner. Det bør utvikles metoder for systematisk bruk av registerdata i analyser og etterforskning, og årsrapporteringen bør endres.

Rapport fra Europarådet om vold mot kvinner og vold i nære relasjoner

Overvåkningskomitéen GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence) har gjennomført en første evaluering av Norges implementering av Europarådets konvensjon om vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbulkonvensjonen), se rapporten [her](#). Rapporten ble publisert 28. november.

GREVIO framhever en rekke tiltak i lovgivning og politikk i Norge, men identifiserer samtidig flere områder der det kreves ytterligere tiltak fra norske myndigheters side for å overholde konvensjonens bestemmelser fullt ut.

Aktuelle norske tiltak, rapporter og forskning

Utredning av førstelinjetjeneste for rettshjelp

JD nedsatte 15. november en arbeidsgruppe på to personer som skal utrede en førstelinjetjeneste for rettshjelp, se [her](#).

Arbeidet er en del av oppfølgingen av NOU 2020: 5 Likhet for loven - lov om støtte til rettshjelp (rettshjelploven) og skal gjennomføres fra januar 2023 til juni 2023.

Skriftlige spørsmål fra Stortinget om barn som forsvinner fra asylmottak

Flere stortingsrepresentanter stilte i desember skriftlige spørsmål til justis- og beredskapsminister Emilie Mehl etter NRKs sak om enslige mindreårige som har forsvunnet fra asylmottak (spørsmål 628, 634, 642, 662 og 681), se [her](#) for spørsmål og besvarelser.

Statsbudsjett vedtatt

Vi skrev i forrige nyhetsbrev om forslag til statsbudsjett for 2023. De omtalte forslagene ble vedtatt i Stortinget, se [her](#) for budsjettdokumentene.

Aktuelle norske tiltak, rapporter og forskning

Rapport om ukrainske flyktninger i Norge

På oppdrag fra IMDi og UDI, publiserte By- og regionforskningsinstituttet **NIBR** i oktober rapporten "Ukrainian refugees – experiences from the first phase in Norway", se [her](#). Rapporten undersøker ukrainske flyktningers egne erfaringer og gir kunnskap i arbeidet med å ta imot og integrere flyktninger. Rapporten ble lansert ved et seminar i regi av oppdragsgiverne, se opptak [her](#).

Artikkel om begrepsbruk om kriminalitet på arbeidsmarkedet

Fafo-forsker Synnøve Økland Jahnsen m.fl. publiserte i november artikkelen "Om fremveksten av en ny forståelsesramme for arbeidslivet og kampen mot arbeidslivs-kriminalitet" i Norsk sosiologisk tidsskrift, se [her](#). De drøfter utviklingen av språket vi bruker for å snakke om kriminalitet på arbeidsmarkedet.

Seminar om sosial dumping

Fafo Østforum arrangerte 28. november seminaret "Hva bør prioriteres i kampen mot sosial dumping?". Utgangspunkt for seminaret var de to handlingsplanene mot sosial dumping og forslagene til en ny Norgesmodell for offentlige anskaffelser. Representanter fra Stortingets arbeids- og sosialkomite og partene i arbeidslivet holdt innlegg. Se opptak og presentasjoner [her](#).

Faktaflak om arbeidsinnvandring

Fafo Østforum publiserte i november faktaflaket "Arbeidsinnvandring til Norge 2018–2022", om hvordan arbeidsinnvandringen til Norge har utviklet seg de siste årene, se [her](#).

Podkast om Lime-saken

Nettavisen **FriFagbevegelse** lanserte i oktober to podkast episoder om Lime-saken, se artikkel med lenke til episodene [her](#).

Aktuelle internasjonale tiltak, rapporter og forskning

GRETA

GRETA har publisert tredje **evalueringsrapport** om Belgia, se [her](#).

KOM informerte i forrige nyhetsbrev om **valg** til Europarådets ekspertgruppe GRETA høsten 2022, der syv plasser skulle fylles.

JD fremmet advokat Kristine Aarre Hånes' kandidatur til valg for vervet i ekspertgruppen. Valget ble gjennomført 25. november, og det ble ikke valgt inn en norsk kandidat. Det ble ikke gitt nærmere begrunnelser, men fortløpende orienteringer om sammensetning ut fra kjønn, geografisk region og profesjonell bakgrunn. Følgende syv ble valgt etter åtte valgrunder: Kroatia, Georgia (gjenvolgt), Bulgaria (gjenvolgt), Island (gjenvolgt), Moldova, Nord-Makedonia, Portugal.

For mer informasjon om GRETAs medlemmer og valg av medlemmer, se [her](#).

EU

Europakommisjonen foreslo i desember **revisjon** av EUs direktiv mot menneskehandel, se [her](#). Det vises til at 7000 antas å bli ofre for menneskehandel i EU hvert år, og at nye trender og utfordringer også krever endringer i regelverket. Endringene skal styrke EUs regelverk for å forebygge og bekjempe menneskehandel og beskytte ofrene. Hovedforslag til endringer er å

- tilføye tvangsekteskap og ulovlig adopsjon blant utnyttingsformene i definisjonen
- tilføye referanse i definisjonen til misbruk av internett og sosiale medier som ledd i utnyttelsen
- innføre sanksjonsregimer mot selskaper (juridiske personer) som holdes ansvarlige for menneskehandel
- formalisere nasjonale henvisningsmekanismer (identifisering og assistanse til ofre)
- gjøre det straffbart å forsettlig bruke tjenester levert av ofre for menneskehandel
- formalisere årlig datainnsamling om menneskehandelsindikatorer

Kommisjonen publiserte også "Report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (Fourth Report)", se [her](#).

Aktuelle internasjonale tiltak, rapporter og forskning

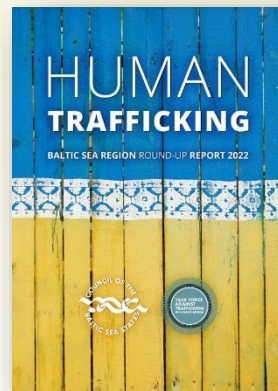
CBSS

Council of the Baltic Sea States (CBSS) publiserte i oktober **rapporten** "Human Trafficking – Baltic Sea Region Round-up Report 2022", se [her](#).

Her kan du lese om innsatsen mot menneskehandel i Østersjørådets medlemsland. Rapporten har også en temadel om Ukraina og medlemslandenes aktiviteter for å forebygge utnyttelse av ukrainske flyktninger, og en temadel om prosjekter i regi av Østersjørådets arbeidsgruppe Task Force against Trafficking in Human Beings.

Første møte under tysk formannskap for **arbeidsgruppen** Task Force against Trafficking in Human Beings ble arrangert 17.-18. oktober i Berlin, se [her](#) for nærmere informasjon om deltakelse og agenda. For mer informasjon om arbeidsgruppens aktiviteter, se [her](#).

CBSS og Jämställdhetsmyndigheten i Sverige lanserte i november **kampanjen** "Before You Go". Kampanjen setter fokus på risiko for arbeidsutnyttning og rettigheter for arbeidstakere, se [her](#). Den retter seg særlig mot flyktninger og arbeidsmigranter fra Ukraina og arbeidsmigranter fra Bulgaria, Polen og Romania.

Sverige

Nationella samordningen mot prostitution och människohandel i Jämställdhetsmyndigheten har publisert to nye rapporter:

- Lägesanalys: Risk att kvinnor och barn utnyttjas i vinter, se [her](#).
- Att förebygga sexuell exploatering, se [her](#). Se også pressemelding om rapporten [her](#).

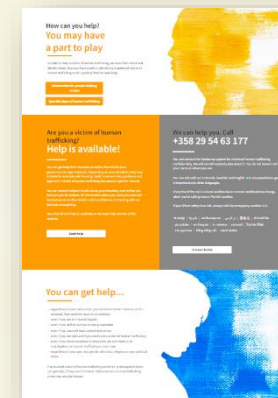
Du kan lese mer om innsatsen til den nasjonale samordningsinstansen i Sverige [her](#).

Finland

Det ble vedtatt en **lovendring** i desember, slik at bistand til antatte ofre kan gis uavhengig av status i straffesak, se [her](#).

The National Assistance System for Victims of Human Trafficking (NAS) har ansvar for identifisering av antatte ofre og det finske bistandssystemet, se [her](#).

Verdt å merke seg – planlagte KOM arrangementer i 2023

KOM har invitert deltakere i KOMs nettverk til presentasjon av Fafo-rapport 18. januar

Rapporten "Menneskehandel i Norge – Personvernverdninger og datagrunnlag for omfangsestimering", skrevet av forsker Anette Brunovskis, presenteres på seminaret. Rapporten omhandler omfangsberegninger av menneskehandel i Norge, og er utarbeidet på oppdrag fra KOM i samarbeid med UNODC.

KOM nasjonalt seminar høsten 2023

KOM planlegger for en fysisk samling i Oslo over to dager (dato under avklaring, blir mulig 18.-19. oktober). Nærmere informasjon kommer i neste nyhetsbrev.

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

KOM
Koordineringsenheten for Ofre for Menneskehandel

Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM) er et av tiltakene i myndighetenes arbeid mot menneskehandel, med en overordnet funksjon å være pådriver for tverretatlig og tverrfaglig samarbeid. KOM er administrativt underlagt Politidirektoratet og har et eget mandat fra Justis- og beredskapsdepartementet.

KOM skal

- være et virkemiddel for samordning mellom myndigheter og organisasjoner.
- bistå med metoder for identifisering og mobilisering av bistand og beskyttelse til ofre.
- bidra med tverrfaglig informasjonsutveksling og kompetanseheving
- KOM skal ikke ha en operativ rolle i enkeltsaker

Nyhetsbrevet inngår som del av oppdraget i mandatet om å bidra til tverrfaglig informasjonsutveksling og kompetanseheving innen feltet menneskehandel.

Du finner rapporter og verktøy fra KOM på politiet.no/menneskehandel.

KOMs kontaktliste

KOM sender jevnlig ut informasjon til alle som står på vår kontaktliste (nyhetsbrev, oversikt over rettsavgjørelser, KOM-rapport mv.).

Dersom du ønsker å stå på kontaktlisten, kan du sende e-post til KOM.pod@politiet.no.